

Book Review: [Introduction to the Role of Special Services of Public Libraries in the Development of Reading Culture]

Nasimeh Jahani ¹, Masoud Bavanpouri ²

¹ Master of Knowledge and Information Science, Librarian of Shahid Salehi Public Library in Babolsar, Babolsar. Iran; nasimehjahani@gmail.com

² Arabic Language and Literature, Azarbaijan Shahid Madani University, Tabriz, Iran, (Corresponding Author); asoudbavanpouri@yahoo.com

Abstract

This review addresses the structure and the content of the book. With regard to the structure, items such as the title, features such as book cover and cut, writing style, and typographical issues are examined. Then the author is introduced and the preface of the book is commented on. With regard to the content, previous works are introduced and purpose for authoring the present book are discussed. In terms of appearance, clear goals, good typography and good language are the merits of the work. However, the back cover, the preface, the introduction, and the table of contents are not well-organized. The strengths of the content include good order, coherence, and scientific neutrality. Weaknesses include, but not limited to the lack novelty, absence of analysis, and failing to provide descriptions for materials introduced. The review concludes that weaknesses of the work outweigh its strengths.

Keywords: Book Reviews, Public Libraries, Hassan Ashrafi Rizi.

Article Type: Book reviews

Article history: Received: 28 Nov. 2021; Revised: 27 Dec. 2021; Accepted: 4 Jan. 2022.

Citation: Jahani, N., & Bavanpouri. M. (2021). Book Review: [Introduction to the Role of Special Services of Public Libraries in the Development of Reading Culture]. *National Studies on Librarianship and Information Organization*, 32 (4): Doi: 107-113. Doi: [10.30484/NASTINFO.2022.3052.2103](https://doi.org/10.30484/NASTINFO.2022.3052.2103)

© The Author(s). Publisher: *National Library and Archives of I.R. of Iran*

Doi: [10.30484/NASTINFO.2022.3052.2103](https://doi.org/10.30484/NASTINFO.2022.3052.2103)

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

نقد کتاب «درآمدی بر مطالعه و نقش خدمات ویژه کتابخانه‌های عمومی در توسعه فرهنگ مطالعه»

نسیمه جهانی^۱، مسعود باوان‌پوری^۲^۱ کارشناس ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی، کتابدار کتابخانه عمومی شهید صالحی بابلسر، بابلسر، ایران؛ nasimehjahani@gmail.com^۲ دکتری زبان و ادبیات عربی دانشگاه شهید مدنی آذربایجان، تبریز، ایران (نویسنده مسئول)؛ masoubavanpouri@yahoo.com

چکیده

نقد حاضر از دو منظر ساختاری و محتوایی نوشته شده است؛ در بخش ساختاری به بررسی مواردی مانند عنوان اثر، ویژگی‌های ظاهری مانند جلد و قطع کتاب، معرفی شخصیت علمی نویسنده، پیشگفتار و مقدمه پرداخته شده و سعی شده که ایرادهای نگارشی و تایپی نیز بررسی شود. در بخش محتوایی نیز پیشینه اثر، تناسب اهداف نویسنده با محتوا و عنوان، داشتن نظم منطقی و انسجام بین مطالب و ... بررسی شده است. بررسی‌ها نشان می‌دهد که نقاط ضعف کتاب بر نقاط قوت آن غالب است و نمی‌توان کتاب حاضر را کتاب علمی دقیق و تحسین‌برانگیز معرفی کرد. در بُعد ظاهری نیز اهداف روشن، تایپ خوب و نیز زبان کتاب از نقاط قوت آن است؛ اما نداشتن پشت جلد مناسب، پیشگفتار، کوتاهی مقدمه، یکسان‌نبودن فهرست مطالب و نیز نداشتن تصویر و شکل از نقاط ضعف آن است. محتوا نیز دارای نقاط قوت است؛ مانند سازگاری با فرهنگ اسلامی، داشتن نظم منطقی و انسجام مطالب، رعایت بی‌طرفی علمی، اما نقاط ضعف آن بسیار است؛ از جمله فقدان مسئله‌مندی، نداشتن نوآوری در مقایسه با سایر آثار مشابه، نبود اثری از قلم نویسنده، فقدان تحلیل علمی نویسنده و نبود یک جمع‌بندی کلی از تمامی مطالب.

کلیدواژه‌ها: نقد علمی، مطالعه، کتابخانه‌های عمومی، فرهنگ مطالعه، حسن اشرفی ریزی

نوع مقاله: نقد و بررسی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۹/۰۷؛ بازنگری: ۱۴۰۰/۱۰/۰۶؛ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۰/۱۰

استناد: جهانی، نسیمه، و باوان‌پوری، مسعود (۱۴۰۰). نقد کتاب «درآمدی بر مطالعه و نقش خدمات ویژه کتابخانه‌های عمومی در توسعه

فرهنگ مطالعه». *مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات*، ۳۲ (۴): ۱۰۷-۱۱۳. Doi:

10.30484/NASTINFO.2021.2971.2077

© نویسندگان

ناشر: سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

Doi: 10.30484/NASTINFO.2021.2971.2077

نگارندگان جستار حاضر نیز بعد از تورق صفحه به صفحه کتاب، مطالبی را بیان می‌کنند. این کتاب شامل مقدمه و سه فصل است. نویسنده در فصل اول، مطالعه را تعریف کرده و به بررسی اهمیت و جایگاه مطالعه پرداخته است. سپس وضعیت مطالعه در جهان و ایران را بررسی کرده و درصدد پاسخ به این سؤالات است که چرا کتاب در کشور ما این چنین مورد بی‌مهری و بی‌توجهی واقع شده است؟ چند درصد از مردم می‌دانند که روز کتاب و کتابخوانی چه روزی است؟ چگونه است که حتی تحصیل‌کردگان جامعه به کتاب بی‌اعتنا می‌شوند؟ نویسنده در ادامه عوامل بسیاری را بیان داشته است؛ از جمله مشکلات اقتصادی جامعه و کاهش قدرت خرید کتاب، گرانی و آشفتگی ذهنی و کمبود کتابخانه و کتاب، افزایش رسانه‌های عمومی، ضعف در نظام فرهنگی و آموزشی از جمله عوامل کاهش مطالعه در میان اقشار مردم ایران می‌داند. در ادامه نیز به انواع مطالعه و آسیب‌شناسی مطالعه می‌پردازد و در آخر، روش‌های صحیح مطالعه را به صورت کامل شرح می‌دهد.

در فصل دوم، نویسنده به کتابخانه‌های آموزشی و خدمات جنبی آن پرداخته است؛ در ابتدا تعریفی از کتابخانه‌های آموزشی داشته و انواع آن را نام برده و توضیح داده است. سپس در خصوص عوامل گوناگون مؤثر در یک جامعه متفکر و راه‌های علاقه‌مندساختن کودکان به مطالعه در خانواده مطالبی را بیان کرده است؛ همچنین در خصوص وضعیت کتابخانه‌های آموزشی در ایران و نقش کتابدار در کتابخانه‌های آموزشی مطالبی را بیان می‌کند و در پایان در خصوص خدمات جنبی در کتابخانه‌های آموزشی از جمله برگزاری نمایشگاه کتاب، برپایی سخنرانی‌ها، معرفی کتاب، قصه‌گویی، تئاتر کودکان، کتاب‌خوانی، دوره‌ها و کارگاه‌های آموزشی و... توضیح می‌دهد.

فصل سوم: در این فصل نویسنده به کتابخانه عمومی و خدمات ویژه آن پرداخته است. نخست تعریفی از کتابخانه عمومی داشته و از صفحه ۱۰۶ تا ۱۱۷ اهداف و خدمات ویژه کتابخانه‌های عمومی از جمله خدمت به نوسوادان را برشمرد و در این خصوص به توضیح پرداخته است. سپس در صفحه ۱۱۸ بیان می‌کند که

اشرفی ریزی، حسن (۱۳۸۳)، *درآمدی بر مطالعه و نقش خدمات ویژه کتابخانه‌های عمومی در توسعه فرهنگ مطالعه*، تهران: چاپار.

9647790295

مقدمه

کتاب *درآمدی بر مطالعه و نقش خدمات ویژه کتابخانه‌های عمومی در توسعه فرهنگ مطالعه* تألیف حسن اشرفی ریزی است که چاپ اول آن در سال ۱۳۸۳ در انتشارات چاپار صورت گرفته و به بررسی انواع مطالعه و وضعیت آن در جامعه پرداخته است. نویسنده در هر بخش با ارائه مطالبی از دیگران سعی دارد جوانب مختلف این موضوع را بررسی کند و در راستای ترویج فرهنگ مطالعه در بین اقشار گوناگون جامعه گامی بردارد. با وجود تلاش‌های نویسنده، این کتاب هنوز اشکال‌های متعددی دارد. بدین‌منظور سعی شده است در دو بُعد کلی ساختاری و محتوایی این اثر در ترازی نقد قرار گیرد.

معرفی نویسنده

حسن اشرفی ریزی دکتری تخصصی خود را از دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران اخذ کرده است. وی در حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی بیش از ۶۰ عنوان کتاب و مقاله و طرح تحقیقاتی دارد. ایشان در حال حاضر عضو هیئت علمی گروه کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان و نیز سرپرست مرکز تحقیقات فناوری اطلاعات در علوم سلامت است.

توضیح تحلیلی بخش‌های کتاب

نویسنده در صفحه ۱۰ کتاب به اختصار توضیح داده که در هر فصل چه کاری انجام داده است. در این قسمت،

نیم‌فاصله رعایت نشده است که این امر از زیبایی ظاهری اثر کاسته است؛ برای مثال صفحه ۱۲۲. همچنین فاصله بین زمینه‌ها و پراکنش در صفحه ۱۴۲ رعایت نشده است. زبان کتاب: زبان کتاب حاضر بسیار مطلوب و فهمیدنی است. کلمات دشوار به‌ندرت در آن دیده می‌شود. نثر کتاب روان است. در برخی از صفحات مثل صفحات ۱۱۲ الی ۱۱۹، پراکنندگی در کلام نویسنده به چشم می‌خورد؛ اما در کل نویسنده سعی کرده است با چینی مرتب و معقول و علمی، از کل به‌سوی جزء و فرع حرکت کند. استفاده از پاورقی: نویسنده در استفاده از پاورقی روند یکسانی داشته است. وی در توضیح اصطلاحات از پاورقی استفاده کرده است، اما انتظار می‌رفت برای اسامی نویسندگانی که به‌منزله ارجاع درون‌متنی از آن‌ها در متن کتاب نام برده و به آن‌ها استناد کرده، معادل لاتینشان در پاورقی نوشته می‌شد که متأسفانه این کار انجام نشده است؛ مانند صفحات ۲۷، ۳۳، ۳۶، ۴۳، ۵۲، ۸۲.

کاستی‌ها

عنوان: عنوان این کتاب به‌درستی و با دقت انتخاب نشده است و جای بحث فراوان دارد؛ نویسنده در صفحات ۶۷ تا ۹۹ درخصوص کتابخانه‌های آموزشی و خدمات جنبی آن مطالب بسیاری را بیان کرده است. این درحالی است که در عنوان کتاب فقط واژه خدمات کتابخانه‌های عمومی بیان شده است؛ بنابراین برطبق دسته‌بندی کتابخانه‌ها، این سؤال به ذهن می‌رسد که چرا از خدمات کتابخانه‌های دانشگاهی، خصوصی و ... با هدف توسعه فرهنگ مطالعه سخنی به میان نیامده است. بنابراین، توضیحاتی که درخصوص کتابخانه‌های آموزشی در کتاب آمده ضروری به‌نظر نمی‌رسد و تمرکز اصلی برطبق عنوان کتاب، باید بر روی نقش خدمات کتابخانه‌های عمومی باشد.

جلد کتاب: تصویر مندرج روی جلد، دو دایره مشکی‌رنگ شبیه به عینک به همراه رنگ‌های نارنجی و سفید و قهوه‌ای است که بسیار مبهم است و به نظر با عنوان فرعی کتاب یعنی نقش خدمات کتابخانه‌های عمومی ارتباط چندانی ندارد. سمت راست بالا سطرهایی مبهم به شکل

کتابخانه‌های عمومی به‌منظور تأمین اهداف آموزشی وظایفی را برعهده دارند؛ ازجمله وظایف اطلاعاتی و مشاوره و خدمات ویژه به کودکان. وی در این‌مورد بیان می‌دارد که در کتابخانه‌های عمومی، خدمات مربوط به کودکان باید در اولویت قرار گیرد. برآورده کردن علایق و نیازهای آنان، کمک به کودکان روستایی در غلبه‌کردن بر موانع فرهنگی و دستیابی به خانواده‌های آنان از طریق آن‌ها را ازجمله وظایف کارکنان ورزیده کتابخانه بیان کرده است. پس از آن، درخصوص خدمات کتابخانه‌های عمومی به معلولان، خدمات ویژه به سالمندان، زندانیان و در پایان ارئه خدمات ویژه به بیمارستان‌ها و مراکز درمانی توضیحاتی را بیان داشته است. فهرست منابع و فهرست انتشارات چاپار بخش‌های پایانی کتاب‌اند.

بحث اصلی

الف- بُعد ساختاری

در این بخش به اموری پرداخته شده که با شکل و ساختار اثر در ارتباط است.

امتیازها

تبیین اهداف نگارش کتاب: نویسنده در مقدمه کتاب، به‌وضوح هدف نگارش کتاب را کمک به ترویج فرهنگ مطالعه در بین اقشار مختلف جامعه بیان کرده است.

تایپ، نگارش و املاي کتاب: کتاب حاضر با فونت BZar و با اندازه ۱۴ تایپ شده است. نویسنده عباراتی را که مستقیم از جایی یا کسی نقل کرده داخل گیومه قرار داده است تا آن را از متن اصلی متمایز سازد، اما در بعضی موارد، مانند صفحه ۱۰۳ و ۱۰۶ گیومه اول جمله گذاشته شده، ولی پایان جمله، بدون گیومه است. همچنین نویسنده برای برجسته‌کردن عناوین اصلی و فرعی و جداساختن آن‌ها از متن اصلی، این عناوین را تیره (Bold) کرده است. درمجموع گفتنی است کتاب از منظر ویرایشی و نگارشی در حد معقول است. در کنار این امر، شایسته است که یک پاراگراف در حدود ۴ تا ۱۰ سطر باشد تا سبب خستگی و ملال خواننده نشود، اما این امر در چندین جای کتاب رعایت نشده است؛ از جمله صفحه‌های ۳۸، ۵۳، ۶۳، ۶۶، ۸۵. همچنین در برخی موارد

نیست؛ مانند صفحات ۳۲، ۳۳، ۳۴، ۳۵، ۴۴ تا ۵۰، ۵۶ تا ۵۹، ۶۰ تا ۶۶، ۹۳ تا ۹۶، ۱۰۵، ۱۱۱، ۱۱۲، ۱۲۷، ۱۲۸، ۱۳۵، ۱۳۶. همچنین بعضی از عنوان‌های فرعی در فهرست، درست جای‌دهی نشده و نیاز به جابه‌جایی دارند؛ از جمله صفحات ۱۱۷ تا ۱۲۱ که باید در صفحات ۱۰۶ در زیر تعریف کتابخانه عمومی و انواع خدمات جای می‌گرفت و نیازی به تعریف دوباره کتابخانه‌های عمومی در صفحه ۱۱۷ نبود. این امر لزوم بازنگری اساسی در فهرست‌نویسی کتاب را اجتناب‌ناپذیر می‌سازد.

داشتن تصویر و شکل و نمایه: در کتاب حاضر اثر چندانی از این ابزارهای علمی به چشم نمی‌خورد. به غیر از دو نمودار ساده در صفحات ۳۲ و ۴۸، شکل یا تصویر دیگری به چشم نمی‌خورد.

ب- بعد محتوایی اثر

بررسی محتوای یک کتاب و ارزیابی آن، علاوه بر اینکه سبب اطلاع‌رسانی درباره کتاب به مخاطبان می‌شود، نقاط قوت و ضعف نویسنده را نیز آشکار می‌سازد.

امتیازها

تناسب اهداف نویسنده با محتوا و عنوان: هدفی که نویسنده در مورد بررسی مطالعه و نقش ویژه کتابخانه‌های عمومی در توسعه فرهنگ مطالعه سرلوحه کار خویش قرار داده، کاملاً با عنوان و محتوای اثر هم‌خوانی و تناسب دارد؛ هرچند فصل دوم کتاب را کاملاً به کتابخانه‌های آموزشی و خدمات آن اختصاص داده که این بحث با عنوان کتاب که تأکید بر «خدمات ویژه کتابخانه‌های عمومی» است چندان هم‌خوانی ندارد و بحث برانگیز است، اما تلاش نویسنده برای شناساندن اهمیت جایگاه مطالعه قابل تقدیر است.

داشتن نظم منطقی و انسجام بین مطالب: در این کتاب، ارتباط و انسجام منطقی بین مطالب و پاراگراف‌ها به خوبی رعایت شده و نویسنده محترم در این امر توفیق داشته‌اند. نویسنده کتاب در هر فصل ابتدا تعریف کوتاهی از موضوع داشته، سپس به شرح کامل اهداف و عوامل تأثیرگذار در موضوع مدنظر پرداخته است؛ هرچند نحوه و دلیل ترتیب‌بندی فصل‌ها به درستی مشخص نشده است.

مورب و بسیار ریز به همراه کلماتی همچون اضطراب دانش‌آموزان، فرهنگ بیست‌گرایی با رنگ‌های مشکی و قهوه‌ای هم‌رنگ جلد کتاب نوشته شده که به‌سختی قابل خواندن است. از طرفی ارتباط این کلمات با عنوان فرعی کتاب، یعنی نقش ویژه کتابخانه‌های عمومی، تأمل‌برانگیز است. انتظار می‌رفت مطابق رسم معمول، نویسنده یا انتشارات، متنی از کتاب یا از منبعی دیگر را انتخاب و در پشت جلد چاپ می‌کرد که این امر صورت نپذیرفته است.

پیشگفتار: کتاب حاضر از این لحاظ متأسفانه کاستی دارد و فاقد پیشگفتار است.

مقدمه: کتاب حاضر شامل مقدمه‌ای نسبتاً مختصر است که در مورد مطالعه، اهمیت و جایگاه آن نگاشته شده است. در ادامه، نویسنده هدف خویش را کمک به ترویج فرهنگ مطالعه در میان اقشار مختلف جامعه اعلام کرده و بیان داشته است که سعی نگارنده بر آن است که تاحدی به هدف عمده ایجاد و توسعه فرهنگ مطالعه نائل شود، اما در خصوص اینکه برای جمع‌آوری مطالب کتاب چه مسیری را طی کرده، توضیحی نداده است. در این زمینه، می‌توان مقدمه کتاب حاضر را مقدمه‌ای ساده و مختصر و نه‌چندان علمی قلمداد کرد.

صفحه‌آرایی: صفحه‌بندی کتاب حاضر، ساده و با سربرگ است. در هر صفحه از کتاب، ۲۶ سطر گنجانده شده است که متأسفانه ظاهر کتاب را دچار خدشه کرده و فاصله بین سطور بسیار اندک است، اما حاشیه‌های در نظر گرفته شده برای کتاب مناسب است و امکان یادداشت و نکته‌برداری را برای پژوهشگر فراهم ساخته است. همچنین در عناوین و نیز در ابتدای پاراگراف‌ها، تورفتگی رعایت شده است.

فهرست محتویات: کتاب حاضر فهرستی چهارصفحه‌ای دارد که با چیدمانی خاص که اصلی و فرعی بودن تیترها را نشان می‌دهد. لازمه نوشتارهای علمی این است که تمامی مطالبی که در متن تیترا قرار گرفته‌اند، در فهرست نشان داده شوند که متأسفانه این امر در فهرست این کتاب رعایت نشده است و تیتراهای فراوانی به چشم می‌خورد که در متن وجود دارد، ولی در فهرست اثری از آن‌ها

مزایا و کاستی‌های آن آثار نداشته است تا بدین وسیله دلیل تهیه کتاب حاضر را برای خواننده شرح دهد.

فقدان اثر قلم نویسنده: در بسیاری از بخش‌های کتاب متأسفانه هیچ اثری از قلم نویسنده دیده نمی‌شود و فقط ارجاعات متوالی و طولانی سراسر یک بخش را پر ساخته است؛ مانند صفحه ۳۷. از انواع مطالعه تا مکان مناسب مطالعه که از صفحه ۴۲ شروع و به صفحه ۵۰ ختم می‌شود فقط یک ارجاع داده شده است (ص ۴۳).

مسئله‌مندی: متأسفانه طرح سؤال در لابه‌لای متن و تلاش برای پاسخ‌گویی به آن به‌جز صفحه ۳۹ در هیچ جای کتاب تکرار نشده است که این خود یکی از کاستی‌های کتاب است.

نوآوری اثر یا تکرار مطالب پیشین: سؤال اساسی در مورد کتاب حاضر این است که این اثر واقعاً چه میزان بر آثار مشابه برتری داشته است؟ با مطالعه متن کتاب متأسفانه نمی‌توان هیچ وجه تمایز و برتری اثر مذکور بر کتب مشابه را مشاهده کرد؛ زیرا این کتاب در واقع خلاصه‌ای از آن آثار است که در کنار هم چیده شده‌اند و هیچ‌گونه نوآوری در آن مشاهده نمی‌شود.

قدرت تحلیل علمی نویسنده: در کنار آوردن استناد و استفاده از آرای نویسندگان دیگر در یک متن علمی، نیاز است که نویسنده با استفاده از ذوق و نیز علم خویش، به تحلیل علمی مطالب بپردازد. در کتاب بررسی شده در جستار حاضر، نویسنده نتیجه علمی و متقن و بسیار قوی از نظریات دیگران ارائه داده است که نمونه‌های فراوانی از آن را در خلال کتاب مشاهده می‌کنیم؛ مانند صفحات ۳۷، ۳۸، ۳۹، ۴۱. همچنین در هیچ‌جای کتاب، اثری از اظهارنظر نویسنده در مورد مطالب مشاهده نمی‌شود و متأسفانه اثری از قلم نویسنده دیده نشده و فقط به جمع‌آوری یک‌سری از مطالب اکتفا کرده است.

داشتن نتیجه‌گیری: نویسنده در بخش‌های ابتدایی کتاب، سؤالی طرح کرده است، اما در همان قسمت به آن پاسخ داده است. متأسفانه کتاب فاقد بخش نتایج و جمع‌بندی تمامی مطالبی است که در طول کتاب در مورد آن‌ها سخن گفته است.

نویسنده یا ناشر تمامی عناوین را در فهرست ذکر نکرده، اما این امر خللی در انسجام بین مطالب وارد نساخته است.

دقت در استناددهی علمی: ارجاع‌دهی کتاب حاضر از نوع درون‌متنی است؛ بدین‌صورت که وقتی به نوشته‌های دیگران اشاره می‌کند، نام خانوادگی، سال و صفحه را داخل پرانتز ذکر کرده است. همچنین در پاورقی، اصطلاح لاتین جملات دشوار آورده شده است، اما تلفظ لاتین نویسندگانی که به آن‌ها در متن استناد شده، در پاورقی ذکر نشده است.

روزآمدی اطلاعات و منابع استفاده‌شده در کتاب: بررسی‌ها نشان می‌دهد تمامی منابع به‌صورت مستقیم با مبحث مدنظر در ارتباط‌اند، اما فقط از دو پایان‌نامه استفاده شده که با توجه به اهمیت موضوع انتظار می‌رفت از رساله و پایان‌نامه‌های مرتبط بیشتری استفاده می‌شد. از طرفی در فهرست منابع کتاب، فقط از چهار منبع لاتین و پنج سایت به انگلیسی استفاده شده است که با توجه به گستردگی و تنوع مطالب در این زمینه، شایسته بود از منابع لاتین بیشتری استفاده شود.

سازگاری با فرهنگ اسلامی: در متن کتاب حاضر، کلمه یا جمله‌ای که با فرهنگ اسلامی ناسازگار باشد به چشم نمی‌خورد و مباحث دینی و اسلامی در آن مطرح نشده است.

پاسخ‌گویی اثر به نیازهای علمی: کتاب حاضر تا حدودی توانسته به نیازهای علمی جویندگان دانش در حوزه مطالعه و انواع آن پاسخ دهد. نویسنده به ریشه و اساس شکل‌گیری مطالعه و انواع آن در ادوار مختلف پرداخته تا مسئله را برای خواننده شفاف سازد. در صفحات ابتدایی کتاب نیز به‌اختصار به بیان مشکلات و عوامل کاهش مطالعه در بین اقشار جامعه اشاره کرده است؛ اما به‌طور عمقی این مسئله را بررسی نکرده و راهکارهای اساسی برای آن ارائه نداده است.

کاستی‌ها

معرفی پیشینه پژوهش: کتاب حاضر به‌رغم داشتن پیشینه قوی و فراوان در این زمینه، متأسفانه هیچ اشاره‌ای به

نکته پایانی

نگارندگان پس از بررسی علمی و دقیق کتاب مذکور به نتایج زیر دست یافته‌اند:

در بعد ظاهری: اهداف روشن، تایپ خوب و نیز زبان کتاب از نقاط قوت نویسنده و در مقابل، نداشتن پشت جلد مناسب، نداشتن پیشگفتار، مقدمه کوتاه، یکسان نبودن فهرست مطالب و نیز نداشتن تصویر و شکل از نقاط ضعف اثر است. در بُعد محتوایی نیز کتاب دربردارنده نقاط قوت است؛ مانند سازگاری با فرهنگ اسلامی، داشتن نظم منطقی و انسجام مطالب، رعایت بی‌طرفی

علمی و در مقابل دارای نقاط ضعف بی‌شماری است؛ مانند فقدان مسئله‌مندی، فقدان نوآوری، نبود اثری از قلم نویسنده، نداشتن تحلیل علمی نویسنده و نبود جمع‌بندی کلی از تمامی مطالب.

البته این نکات به معنای کاستن از ارزش زحمات نویسنده گرامی نیست و تلاش ایشان قابل ستایش و تقدیر است، اما نگارندگان این جستار سعی کرده‌اند در بضاعت خویش نکاتی را برای رفع عیوب احتمالی این کتاب و زدودن آن‌ها در چاپ بعدی کتاب ارائه دهند.

